

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

06-12-101

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Міжнародна економічна діяльність України»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за спеціальністю

292 «Міжнародні економічні відносини»
денної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною комісією зі
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
Протокол № 7 від 07.03.2019 р.

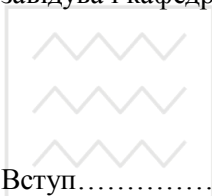
Рівне – 2019

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» денної форми навчання / Жемба А. Й. – Рівне : НУВГП, 2019. – 32 с.

Укладач: Жемба А. Й., к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин.

Відповідальний за випуск: О. М. Сазонець, д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	3
2. Плани практичних занять та методичні вказівки до самостійної роботи.....	4
3. Тести для самоперевірки знань.....	14
4. Словник термінів та понять.....	26
5. Рекомендована література.....	30
6. Інформаційні ресурси.....	31

© Жемба А. Й., 2019

© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2019

ВСТУП

Міжнародна економічна діяльність України становить неоднорідний та багатоаспектний предмет вивчення. Її можна розглядати і в контексті національних інтересів, і в регіональному та глобальному масштабах. У першому аспекті така діяльність є засобом досягнення підприємницьких і загальнодержавних цілей у процесі співробітництва із зарубіжними партнерами. У другому — весь господарський механізм України постає невід’ємною складовою світової економіки, елементом більш загальної системної цілісності, інтернаціональних ринкових структур.

Формування знань про об’єктивні закономірності, реальні процеси та специфічні особливості міжнародної економічної діяльності, набуття практичних навичок щодо здійснення комерційних, інвестиційних та фінансових операцій у міжнародній сфері визначає основні цілі вивчення дисципліни «Міжнародна економічна діяльність». Для України врегулювання механізмів співробітництва з іншими державами світу стає важливою умовою розвитку національної економіки. Студенти, ознайомившись з даним матеріалом, отримають уявлення про фактори створення системи міжнародної економічної діяльності України та механізми інтегрування національної економіки у світовий економічний простір.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є: формування знань про об’єктивні закономірності, реальні процеси та специфічні особливості міжнародної економічної діяльності України, а також практичних навичок щодо здійснення комерційних та фінансових операцій у міжнародній сфері.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- особливості оцінювання ефектів міжнародної економічної діяльності;
- стратегічні цілі, завдання, напрями та секторальні пріоритети міжнародної економічної діяльності України;

– механізми та інструменти регулювання міжнародної економічної діяльності України;

– алгоритми оцінювання наслідків здійснення широкомасштабних проектів в міжнародній діяльності України.

вміти:

– досліджувати та ідентифікувати характер та динаміку фінансово-господарської діяльності українських компаній;

– визначати зміст, структуру, характер та етапи реалізації спільних українських та закордонних проектів;

– визначати організаційну структуру та інвестиційні механізми розвитку компаній на українських секторальних ринках;

– виявляти регулятивні пріоритети у формуванні системної підтримки малого і середнього бізнесу в Україні;

давати оцінку ефективності управлінських рішень в процесі дифузії корпоративних культур

Завданнями навчальної дисципліни є: вивчення теоретичних засад міжнародної економічної діяльності, ознайомлення з основними формами міжнародного та інвестиційного співробітництва в Україні, їх особливостями на сучасному етапі; поглиблення знань сутності та завдань міжнародної економічної діяльності України; розкриття механізму співробітництва в умовах розвитку сучасних інтеграційних процесів та участі в них України; набуття навичок здійснювати зовнішньоекономічні операції.

Пропоновані методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи допоможуть краще зорієнтуватися у вивченні нормативного матеріалу, зосередитись на базових категоріях, поняттях, зекономити час на пошук навчальної літератури.

2. Плани практичних занять та методичні вказівки до самостійної роботи

Тема 1. Сутність і особливості міжнародної економічної діяльності

План

1. Сутність, особливості та суб'єкти міжнародної економічної діяльності. Основні принципи міжнародної економічної діяльності.

2. Класифікація форм міжнародної економічної діяльності

3. Платіжний баланс як відображення результатів участі країни у міжнародній економічній діяльності.

Теми рефератів:

1. Платіжний баланс як відображення результатів участі країни у міжнародній економічній діяльності.

2. Методи вирівнювання платіжного балансу.

3. Взаємозв'язок стану платіжного балансу та курсу національної валюти.

4. Особливості стану платіжного балансу України в останні два роки.

Завдання студентам

1. Які економічні і політичні наслідки може мати від'ємне сальдо платіжного балансу?

2. Які держави є постійними й незмінними економічними партнерами України у сфері міжнародної економічної діяльності протягом її функціонування у світогосподарському середовищі як незалежної держави?

3. Що таке світове господарство? Які його характерні риси?

4. Дайте визначення міжнародної економіки. Які з ознак притаманні світовому ринку та світовому господарству, а які – лише їй?

5. Яка структура світової економіки? Назвіть форми міжнародної економічної діяльності.

6. Які переваги мають підприємства, що беруть участь у міжнародній економічній діяльності?

Тема 2. Експорт та імпорт товарів

План

1. Основні види операцій купівлі-продажу товарів. Торгово-посередницькі операції.

2. Динаміка, географічна та товарна структура світової торгівлі товарами.

3. Особливості географічної та товарної структури зовнішньої торгівлі України у сучасних умовах.

4. Напрями покращення регіональної і товарної структури зовнішньої торгівлі України та галузеві економічні наслідки вступу в СОТ.

Теми рефератів:

1. Міжнародна торгівля в умовах глобалізації світогосподарських зв'язків.

2. Зовнішньоторговельна політика України в сучасних умовах.

3. Основні види операцій купівлі-продажу товарів

4. Торгово-посередницькі операції.

5. Напрями покращення регіональної та товарної структури зовнішньої торгівлі України.

6. Галузеві економічні наслідки вступу України в СОТ.

Завдання студентам

1. Охарактеризуйте динаміку сальдо зовнішньоторговельного балансу України за останнє десятиріччя.

2. Дайте визначення об'єктів інфраструктури міжнародного ринку товарів (послуг).

3. Які фактори, впливають на конкурентоспроможність експортної продукції?

4. Сформулюйте поняття факторів виробництва. Які фактори виробництва вам відомі?

5. Що розуміється під міжнародним поділом праці?

6. Поясніть, як ви розумієте міжнародний поділ таких факторів виробництва як земля, капітал, технологія, праця.

7. Дайте визначення світовому ринку. Які його характерні риси?

8. Дайте визначення світової торгівлі, експорту, імпорту, торгового сальдо, торгового обігу.

Тема 3. Особливості міжнародної торгівлі послугами

План

1. Поняття послуги в міжнародній торгівлі, їх класифікація. Специфіка міжнародної торгівлі послугами.
2. Динаміка та структура світової торгівлі послугами.
3. Сучасний стан зовнішньої торгівлі України послугами.
4. Особливості регулювання міжнародної торгівлі послугами відповідно до положень ГАТС. Зобов'язання України з доступу до ринку послуг відповідно до положень ГАТС.

Теми рефератів:

1. Перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України послугами.
2. Можливі наслідки вступу України в СОТ для окремих секторів послуг.

Завдання студентам

1. Дайте визначення послуги і назвіть її відмінності від товару.
2. Які види послуг виділяються в статистиці платіжного балансу?
3. У чому відмінності факторних і нефакторних послуг?
4. Визначте поняття міжнародних транспортних послуг і наведіть їх класифікацію
5. Які заходи державної політики використовуються для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішній ринок країни – імпортера?
6. Які вилучення з національного режиму вважаються дискримінацією іноземних послуг?
7. Наведіть приклади надання послуги шляхом споживання за кордоном.
8. Які способи міжнародної торгівлі послугами виділяє ГАТС?
9. Чи справедливі теорії, що описують закономірності міжнародної торгівлі товарами для торгівлі послугами?

Тема 4. Міжнародне пряме та портфельне інвестування

План

1. Форми міжнародного руху капіталу.

2. Розподіл надходжень іноземних інвестицій за країнами та регіонами світу.

3. Особливості інвестиційних процесів в Україні: інвестиційний клімат та його складові.

4. Динаміка та структура прямих іноземних інвестицій в економіку України.

Теми рефератів:

1. Портфельне інвестування в Україні
2. Інвестиційна політика України в сучасних умовах.
3. Перспективи подальшого розвитку іноземного інвестування в Україні.

Завдання студентам

1. Чим відрізняється міжнародна міграція капіталу від міжнародної торгівлі товарами (послугами), а в чому вбачаються їхні спільні риси? Наведіть характеристики, які розкривають зміст міжнародного руху капіталів, і ті, що визначають властивості зовнішньої торгівлі.

2. У чому полягають причини виникнення міжнародного руху капіталів та фактори, що безпосередньо впливають на цей процес?

3. Які галузі є привабливими для здійснення прямого іноземного інвестування, а які набувають пріоритетного значення для кредитування з боку України?

Тема 5. Міжнародні валютно-фінансові операції

План

1. Операції із залучення та розміщення валютних ресурсів: депозитні та лізингові.

2. Форфейтингові операції; факторингові операції; операції з цінними паперами.

3. Сутність принципи і форми міжнародного кредиту. Класифікація міжнародних кредитів.

4. Кредитування міжнародної торгівлі і міжнародний довгостроковий кредит.

5. Співпраця України з міжнародними валютно-кредитними та фінансовими організаціями

Теми рефератів:

1. Роль міжнародних кредитів для розвитку української економіки.

2. Міжнародний валютний фонд та його роль для України.

3. Регіональні валютно-кредитні та фінансові організації.

4. Банк міжнародних розрахунків (БМР) та його роль у міжнародних валютно-кредитних відносинах.

Завдання студентам

1. Дайте визначення міжнародного кредиту

2. Назвіть основні принципи міжнародного кредиту

3. Назвіть основні елементи вартості міжнародного кредиту

4. В чому полягає різниця між факторинговими і форфейтинговими операціями?

5. Охарактеризуйте основні етапи розвитку співпраці України з МВФ.

Тема 6. Науково-технічні зв'язки та міжнародне виробниче кооперування

План

1. Сутність, особливості та форми науково-технічних зв'язків.

2. Сутність та форми міжнародної передачі технологій.

1. Сутність міжнародного виробничого кооперування.

2. Економічні форми міжнародного кооперування у виробничій сфері.

3. Участь України у міжнародному виробничому кооперуванні.

Теми рефератів:

1. Місце України у міжнародному обміні технологіями.

2. Характеристика актуальних тенденцій міжнародного руху технологій.

3. Регулювання міжнародного обміну технологіями в рамках угоди TRIPS.

Завдання студентам

1. В яких випадках технологія може вважатися фактором виробництва, а в яких - товаром?
2. В яких формах здійснюється міжнародна передача технологій?
3. Який технічний прогрес вважається працезберігаючим і який – капіталозберігаючим?
4. Який вплив кожного з типів технологічного прогресу на умови торгівлі?
5. У чому полягає основна ідея динамічних моделей технологічного розвитку?
6. Опишіть технологічний цикл життя товару у міжнародній торгівлі.
7. Які є механізми правового захисту технології і форми її міжнародної передачі?
8. У чому полягають економічні умови ліцензійних домовленостей?
9. Як визначається технологічна місткість торгівлі?
10. Які форми міжнародної технічної допомоги вам відомі?
11. У чому полягає державне регулювання передачі технологій?

Тема 7. Трудова еміграція та імміграція

План

1. Міжнародна трудова міграція в структурі світогосподарських зв'язків. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили.
2. Характерні риси міжнародної міграції в сучасних умовах. Основні сегменти міжнародного ринку праці.
3. Динаміка та обсяги міжнародної трудової міграції в Україні

Теми рефератів:

1. Сучасний міжнародний ринок праці – динаміка розвитку та структурні особливості.
2. Передумови та чинники розвитку міжнародної міграції в Україні.
3. Сучасна міграційна політика України.

Завдання студентам

1. Які позитивні наслідки міжнародної трудової міграції можна віднести до еміграційних процесів, а які - до імміграційних?

2. Які країни є провідними країнами-експортерами робочої сили, а які - країнами-імпортерами робочої сили на сучасному етапі розвитку суспільства? Наведіть при цьому структурні характеристики міграційних процесів.

Тема 8. Регулювання міжнародної економічної діяльності

План

1. Глобально-універсальні організації: Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Міжнародний торговельний центр (МТЦ).

2. Міжурядові організації: Всесвітня митна організація (ВМО), Бюро міжнародних виставок (БМВ).

3. Неурядові організації: Міжнародна торгова палата (МТП), Спілка міжнародних ярмарків (СМЯ).

4. Міжнародні організації з регулювання руху чинників виробництва: Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів; Європейська патентна організація, Світова організація інтелектуальної власності; Міжнародна організація праці.

5. Світова організація торгівлі (СОТ), її основні цілі, принципи, функції та організаційна структура.

6. Система регулювання міжнародної економічної діяльності в Україні.

Теми рефератів:

1. Структура й основні елементи сучасної системи багатостороннього регулювання міжнародної торгівлі в рамках ГАТТ/СОТ.

2. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності України в умовах набутого членства в СОТ.

3. Дохійський раунд переговорів СОТ: ключові питання та особливості розвитку.

Завдання студентам

1. Назвіть основні міжнародні економічні організації й опишіть «поділ праці» між ними
2. Які групи організацій входять до системи ООН?
3. Дайте визначення основним функціям міжнародних організацій
4. На яких принципах будується міжнародна торгова система?
5. Дайте визначення РНС і національного режиму. Чи є вони взаємозамінними принципами, чи такими, що виключають один одного?
6. Які обмеження імпорту допустимі відповідно до правил СОТ?
7. Чим СОТ відрізняється від ГАТТ?
8. У чому полягаю сучасна роль ЮНКТАД, які її досягнення у минулому?
9. Які організації залучено до регулювання міжнародного інвестування і які межі такого регулювання?

Тема 9. Україна у світових інтеграційних процесах

План

1. Сутність, передумови розвитку та етапи міжнародної економічної інтеграції.
2. Економічні наслідки інтеграції країн.
3. Інтеграційні угруповання країн Європи: Європейський Союз (ЄС), Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), Європейський економічний простір.
4. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА). Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Інтеграційні об'єднання країн Латинської Америки та Африки.
5. Міжнародні організації з економічного співробітництва та сприяння регіональній інтеграції: Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС); Центральноевропейська ініціатива (ЦЕІ), Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС).
6. Організації системи ООН з регіонального економічного розвитку: Економічна і соціальна рада; Європейська економічна комісія; Економічна і соціальна комісія ООН для Азії та Тихого

океану; Економічна комісія ООН для Африки; Економічна комісія ООН для Латинської Америки та Карибського регіону.

Теми рефератів:

1. Євроінтеграційні перспективи України
2. Інтеграційна політика України.
3. Інтеграційні об'єднання країн Латинської Америки.
4. Інтеграційні об'єднання країн Африки.
5. Проблема узгодження торговельної політики інтеграційних об'єднань та принципів СОТ.

Завдання студентам

1. Сформулюйте необхідні політико-правові, внутрішні та інфраструктурні передумови розвитку національної економіки та її інтеграції до світогосподарського простору.

2. Розкрийте зміст принципів захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у взаємозв'язку з принципами захисту інтересів суб'єктів міжнародної діяльності.

3. Наведіть приклади інтеграційних угруповань у різних частинах світу, які мають на меті створення зони вільної торгівлі, митного союзу і спільного ринку.

4. Які критерії оцінки інтеграції під кутом зору створення вільної від обмежень системи міжнародної торгівлі?

5. Які типи економічних ефектів виникають при створенні митного союзу?

6. У чому полягають відмінності між регіональною та глобальною інтеграцією? Які їх переваги та недоліки?

7. Від чого залежить зростання або зменшення загального рівня добробуту в результаті створення митного союзу?

8. Дайте характеристику міжнародних товарних угод та покажіть сучасні тенденції у цій сфері.

9. Назвіть статичні ефекти міжнародної економічної інтеграції.

10. Назвіть динамічні ефекти міжнародної економічної інтеграції.

Тема 10. Глобальний контекст міжнародного економічного співробітництва

План

1. Сутність категорії «глобалізація». Еволюція та прояви глобалізації.

2. Причини виникнення та суть глобальних проблем, причини їх загострення.

3. Глобальні проблеми сучасності та їх вплив на міжнародне економічне співробітництво.

Теми рефератів:

1. Екологічна, демографічна, продовольча, сировинна та енергетична глобальні проблеми.

2. Проблеми мирного освоєння космосу та надр світового океану; подолання відсталості слаборозвинутих країн та кризових явищ в країнах з перехідною економікою

Завдання студентам

1. Дайте визначення категорії «глобалізація».

2. В чому проявляється процес глобалізації?

3. В чому виражається асиметрія характеру перебігу процесу глобалізації?

4. В чому полягають вигоди від процесу глобалізації для країн з різними рівнем економічного розвитку?

5. Які загрози несе процес глобалізації для країн з різним рівнем економічного розвитку?

6. Назвіть основні глобальні проблеми сучасності.

7. Яким критеріям має відповідати проблема, щоб бути віднесеною до класу глобальних?

8. Які міжнародні організації беруть участь у вирішенні глобальних проблем?

3. Тести для самоперевірки знань

1. Міжнародний поділ праці – це:

а) Вищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін між ними виробленою продукцією визначеної кількості та якості

б) Форма поділу праці між країнами, за якої збільшення концентрації однорідного виробництва відбувається на базі диференціації національних виробництв, виділення в самостійні

(відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби

в) Взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва

г) Об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку

2. Міжнародна спеціалізація виробництва – це:

а) Вищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін між ними виробленою продукцією визначеної кількості та якості

б) Форма поділу праці між країнами, за якої збільшення концентрації однорідного виробництва відбувається на базі диференціації національних виробництв, виділення в самостійні (відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби

в) Взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва

г) Об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку

3. Міжгалузева спеціалізація – це:

а) Вищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін між ними виробленою продукцією визначеної кількості та якості

б) Форма поділу праці між країнами, за якої збільшення концентрації однорідного виробництва відбувається на базі диференціації національних виробництв, виділення в самостійні (відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби

в) Взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва

г) Об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку

4. Міжнародне виробниче кооперування – це:

а) Вищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна

спеціалізація окремих країн і обмін між ними виробленою продукцією визначеної кількості та якості

б) Форма поділу праці між країнами, за якої збільшення концентрації однорідного виробництва відбувається на базі диференціації національних виробництв, виділення в самостійні (відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби

в) Взаємовідносини між державами при обміні продуктами праці різних галузей виробництва

г) Об'єднання зусиль виробників декількох країн у випуску певних видів товарів для світового ринку

5. Що є формами міжнародної економічної діяльності:

а) Міжнародна торгівля б) Міжнародна міграція капіталу

в) Міжнародна міграція робочої сили г) Міжнародна передача технологій

д) Міжнародні валютно-фінансові кредитні відносини е) Міжнародна економічна інтеграція

ж) Спільне вирішення глобальних проблем з) Всі відповіді вірні

6. До факторів виробництва належать:

а) Праця, технологія, земля, капітал б) Праця, технологія, земля, капітал, інформація

в) Праця, земля, капітал г)

7. Міжнародний поділ факторів виробництва – це:

а) Вищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, що передбачає стійку концентрацію виробництва певної продукції в окремих країнах

б) Стійкий обмін між країнами продуктами, що виготовляються ними з найбільшою економічною ефективністю

в) Історично усталена концентрація окремих факторів виробництва у різних країнах, що є передумовою виробництва ними певних товарів, економічно ефективніших, ніж в інших країнах.

8. Міжнародна торгівля – це:

а) Сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що є сукупністю зовнішньої торгівлі всього світу

б) Стійкий обмін продуктами виробництва між контрагентами різних країн

в) Сукупність експортних та імпорتنих операцій

9. Торговий оборот – це:

а) Сума вартісних обсягів експорту та імпорту

б) Різниця вартісних обсягів експорту та імпорту

в) Частка вартісних обсягів експорту та імпорту

10. Україна встановила контроль над зовнішньою торгівлею з тим, щоб знизити дефіцит платіжного балансу. Одним із наслідків цієї політики є:

а) Зростання ВВП.

б) Зниження рівня інфляції в країні.

в) Підвищення реальної заробітної плати.

г) Зменшення українського імпорту.

11. Активне сальдо платіжного балансу України збільшиться, якщо:

а) Зростуть темпи економічного зростання.

б) Знизяться реальні відсоткові ставки.

в) Зростуть темпи інфляції.

г) Збільшаться обсяги експорту товарів і послуг.

12. Які шляхи поліпшення зовнішньоекономічної діяльності України?

а) Скасування будь-яких протекціоністських заходів щодо імпорту товарів.

б) Збільшення іноземних інвестицій.

в) Експортні обмеження.

г) Виготовлення в Україні імпортозамінної конкурентоспроможної продукції

13. Як може вплинути на фізичний обсяг експорту та імпорту зниження ціни гривні з 20 до 15 центів США?

а) Експорт та імпорт зменшаться.

б) Експорт та імпорт збільшаться.

в) Експорт збільшиться, імпорт зменшиться.

г) Експорт зменшиться, імпорт збільшиться.

14. Рахунок капітальних операцій не відображає:

- а) Отримання іноземних кредитів. б) Прямі інвестиції.
в) Поточні трансферти. г) Капітальні трансферти.

15. Реальний валютний курс відображає співвідношення:

- а) Кількістю валют, що обмінюються. б) Кількістю товарів, які обмінюються.
в) Статтями платіжного балансу. г) Національними та іноземними цінами.

16. Номінальний валютний курс, який встановлюється на основі паритету

- а) купівельної спроможності, відображає співвідношення між:
б) Кількістю товарів, які обмінюються. в) Кількістю валют, які обмінюються.
г) Іноземними та національними цінами. д) Експортом та імпортом.

17. Якщо країна девальвувала свою валюту, це означає, що:

- а) Внутрішня купівельна спроможність одиниці національної валюти знизилась. б) Національний банк підвищив ціну, за якої він буде купувати золото за кордоном.

- в) Країна має дефіцит платіжного балансу. г) Країна має значний зовнішній борг.

18. Якщо ВВП України зростає, то за системи плаваючих валютних курсів:

- а) Імпорт буде зменшуватись, а ціна гривні зростати. б) Імпорт буде збільшуватись, а ціна гривні знижуватись.
в) Імпорт і ціна гривні зростатимуть. г) Імпорт і ціна гривні знижуватимуться.

19. Що збільшує пропозицію іноземної валюти:

- а) Експорт капіталу. б) Імпорт товарів та послуг.
в) Експорт товарів та послуг. г) Імпорт капіталу.

20. Дайте визначення об'єктів інфраструктури міжнародного ринку товарів (послуг), використовуючи такі ознаки:

- а) постійно діючий оптовий ринок чистої конкуренції, на якому здійснюються угоди купівлі-продажу якісно однорідних та взаємозамінних товарів;
- б) спеціально організований періодично діючий ринок, де всі угоди купівлі-продажу здійснюються шляхом цінового змагання;
- в) організаційна форма здійснення міжнародних операцій, при якій продавець оголошує конкурс для покупців на товар з певними характеристиками;
- г) постійно діючий ринок, на якому здійснюються угоди купівлі-продажу цінних паперів.

21. Розташуйте наведені консалтингові послуги, що мають місце у світовій практиці, за значущістю для українських споживачів:

- а) аудиторська діяльність;
- б) консультації щодо застосування інформаційних технологій;
- в) бізнес-планування;
- г) інвестиційне проектування;
- д) консультації щодо зменшення податкового тягаря;
- е) перед - та післяприватизаційна підтримка; є) оціночна діяльність?

22. Розташуйте перелічені транспортні послуги в порядку їх значущості для надходження коштів, що фіксуються в платіжному балансі України:

а) послуги залізничного транспорту;	б) послуги трубопровідного транспорту;
в) послуги автомобільного транспорту;	г) послуги морського транспорту;
д) послуги авіатранспорту;	е) послуги річкового транспорту?

23. Які перспективи в Україні для розвитку міжнародних послуг зв'язку (оберіть правильні відповіді):

- а) Інтернет-телефонія (IP- б) розвиток

телефонія);

пейджингового зв'язку;

в) міжнародні телефонні переговори;

г) розвиток аналогових АТС;

д) розвиток мобільного зв'язку;

е) впровадження цифрових АТС?

24. *Охарактеризуйте окремо операції інжинірингу та реінжинірингу за допомогою наведених тверджень, розподіливши їх за ознаками:*

а) інженерно-консультаційні послуги, метою яких є створення підприємств та інших об'єктів;

б) перегляд і перепроєктування процесів для досягнення поліпшення за такими показниками результативності, як витрати, якість, рівень обслуговування та оперативність;

в) процес, пов'язаний з підготовкою і забезпеченням виробництва та реалізації матеріальних благ і послуг;

г) інженерно-консультаційні послуги з перебудови систем організації управління виробничими, торговельними, інвестиційним процесами суб'єкта господарювання з метою підвищення його конкурентоспроможності та фінансової сталості;

д) форма послуг виробничого призначення, яка втілюється в корисному ефекті, що може мати матеріальний носій (проектна й технічна документація, графіки) або не мати його (навчання, управління).

25. *Чим відрізняється міжнародна міграція капіталу від зовнішньої торгівлі товарами (послугами), а в чому вбачаються їхні спільні риси? Оберіть з наведених характеристик ті, які розкривають зміст міжнародного руху капіталів, і ті, що визначають властивості зовнішньої торгівлі:*

а) реалізація резидентами доданої вартості, створеної працівниками їхніх підприємств;

б) одноразова реалізація доданої вартості;

в) обмін споживчими вартостями;

г) вилучення з національного обороту в даній країні і переміщення в товарній або грошовій формі у виробничий процес і оборот іншої країни?

26. Які з наведених нижче тверджень є причинами виникнення міжнародного руху капіталів, а які факторами, що безпосередньо впливають на цей процес:

- а) міжнародна промислова кооперація;
- б) можливість опанування місцевих товарних ринків;
- в) стабілізація політичного і соціального стану і створення сприятливого інвестиційного клімату;
- г) укладання міжнародних угод щодо запобігання подвійного оподаткування доходів і капіталів;
- д) невідповідність попиту на капітал його пропозиції в різних сферах світового господарства;
- е) економічна політика промислово розвинутих країн, спрямована на залучення значних обсягів капіталу?

27. Які з наведених галузей є привабливі для здійснення прямого іноземного інвестування, а які набувають пріоритетного значення для кредитування з боку України:

- а) транспорт;
- б) зв'язок;
- в) машинобудування;
- г) чорна та кольорова промисловість;
- д) легка промисловість;
- е) харчова промисловість;
- є) охорона здоров'я;
- ж) паливна промисловість;
- з) зовнішня торгівля;
- і) наука?

28. Валюта резервна – це:

- а) Валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу
- б) Платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території певної країни
- в) Валюта, яка має здатність вільно обмінюватись для резидентів і нерезидентів на національну валюту і використовуватись в угодах з реальними і фінансовими активами.

29. Міжнародна ліквідність – це:

- а) Сукупність усіх платіжних інструментів
- б) Склад валютного курсу та валютних паритетів

в) Складний економічний механізм, який забезпечує купівлю та продаж окремих валют

г) Готівкова частина грошової маси, яка циркулює з рук у руки.

30. Заходи з реструктуризації боргу включають:

а) Перенесення платежів, скорочення суми боргу, рекапіталізацію боргу, прощення боргу, продаж боргу, конверсію боргу у формі свопів бору на акції

б) Перенесення платежів, скорочення суми боргу, конверсію боргу у формі свопів боргу на акції

в) Перенесення платежів, скорочення суми боргу, рекапіталізацію боргу, продаж боргу

31. Якщо міжнародна торгівля зростає такими самими темпами як виробництво, то вплив технічного прогресу на зростання виробництва:

а) Нейтральний

б) Позитивний

в) Негативний

г) Відсутній

32. Якщо міжнародна торгівля зростає швидше ніж виробництво, то вплив технічного прогресу на зростання виробництва:

а) Нейтральний

б) Позитивний

в) Негативний

г) Відсутній

33. Якщо міжнародна торгівля зростає повільніше ніж виробництво, то вплив технічного прогресу на зростання виробництва:

а) Нейтральний

б) Позитивний

в) Негативний

г) Відсутній

34. Якщо міжнародна торгівля зростає такими ж темпами як споживання, то зростання споживання в результаті технічного прогресу впливає на міжнародну торгівлю:

а) Нейтрально

б) Позитивно

в) Негативно

г) Ніяк не впливає

35. Які з перелічених нижче позитивних наслідків міжнародної міграції робочої сили можна віднести до еміграційних процесів, а які - до імміграційних:

а) скорочення безробіття в країні;

б) підвищення конкурентоспроможності товарів, до виробництва яких залучаються мігранти;

в) надходження додаткових валютних коштів (податки з прибутку фірм-посередників, податки з грошових переказів мігрантів, особисте інвестування мігрантів, капіталовкладення від країн-імпортерів робочої сили, що надходять в країни-експортери по міждержавних каналах, субсидії благодійних фондів і міжнародних організацій);

г) економія коштів на підготовку кваліфікованих спеціалістів, на соціальні програми, а також на купівлю патентів, ноу-хау, ліцензій в інших державах;

д) забезпечення гідного життєвого рівня мігрантів;

е) підвищення конкурентоспроможності країни і здобуття високого рейтингу на міжнародній арені;

є) стимулювання внутрішнього сукупного попиту з боку мігрантів;

ж) надання додаткової еластичності внутрішньому ринку праці шляхом посилення конкуренції у сфері пропозиції робочої сили?

36. Які з наведених нижче країн є, на вашу думку, провідними країнами-експортерами робочої сили, а які - країнами-імпортерами робочої сили на сучасному етапі розвитку суспільства:

а) США;

г) Туніс;

б) Росія;

д) Китай.

в) Україна;

37. Головна мета Світової організації торгівлі (СОТ) - це:

а) Ліквідація митних та інших обмежень.
б) Забезпечення рівних умов для країн-учасниць.

в) Скорочення митних тарифів.

38. Експортне мито вигідне:

а) Споживачам країни імпортера.
б) Виробникам країни імпортера.

в) Споживачам країни експортера.
г) Виробникам країни експортера.

39. На початку свого існування основна увага переговорів у рамках СОТ зосереджувалась на:

- а) Підвищенні митних тарифів країн учасниць.
- б) Ліквідації митних тарифів країн учасниць.
- в) Зниженні митних тарифів країн учасниць.
- г) Встановленні митних тарифів країн учасниць.

40. Результат Уругвайського раунду:

- а) Підписано договори про двосторонню співпрацю у сфері послуг.
- б) Посилено потенційний захист інтелектуальної власності.
- в) Документально оформлено нові стандарти бухгалтерського обліку.

41. Які з перелічених нижче необхідних передумов розвитку національної економіки та її інтеграції до світогосподарського простору відносять до політико-правових, які - до внутрішніх, а які - до інфраструктурних:

- а) створення адекватної системи національної безпеки;
- б) оцінка економічного потенціалу і визначення напрямків структурної перебудови;
- в) забезпечення економічної та інституційної підтримки національного суверенітету;
- г) побудова демократичної держави на засадах свободи підприємництва, переміщення капіталів і всіх видів ресурсів;
- д) зміцнення національної грошової одиниці з її подальшим включенням до системи міжнародних розрахунків;
- е) розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних систем з їх подальшою інтеграцією до міжнародної системи комунікацій;
- є) опрацювання ефективної експортоорієнтованої стратегії розвитку держави та адекватного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності?

42. Розкрийте зміст принципу захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, який є основою для формування принципу захисту інтересів суб'єктів міжнародної діяльності:

- а) регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється тільки за законами України;

б) суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності є рівними перед чинним законодавством, разом з тим їм забороняється здійснювати будь-які дії, які можуть зашкодити інтересам інших суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

в) Україна має забезпечити рівний захист інтересів усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на власній території відповідно до чинного законодавства;

г) суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності можуть вільно залучатися до сфери зовнішньоекономічних зв'язків, здійснювати зовнішньоекономічні відносини у будь-якій формі, що не заборонена чинним законодавством.

43. Які з перелічених нижче держав є постійними й незмінними економічними партнерами України у сфері міжнародної діяльності протягом її функціонування у світогосподарському середовищі як незалежної держави:

- а) Росія; б) США; в) Німеччина; г) Франція;
д) Канада; е) Кіпр?

44. Визначте, яка модель розвитку, обрана Україною, може забезпечити досягнення позитивних зрушень і стійкого економічного зростання, зокрема у сфері міжнародної економічної діяльності:

- а) інвестиційна; б) інноваційна;
в) інноваційно-інвестиційна; г) соціальне орієнтована;
д) маркетингово орієнтована; е) модель геополітичного кола;

є) модель з тривимірною системою координат: Україна - Росія - Захід?

45. Вкажіть, які з наведених характеристик притаманні міжнародній економічній діяльності України в останні два роки:

- а) проблема погашення зовнішньої заборгованості;
б) наявність стійкого зовнішнього державного боргу;
в) заміна зовнішніх комерційних зобов'язань на семирічні єврооблігації, що амортизуються, із середнім терміном 4,4 року;
г) недостатність зовнішнього кредитування;
д) зростання прямих іноземних інвестицій;

- е) збільшення кількості закордонних країн-партнерів;
- є) збільшення обсягів експортно-імпорتنих операцій;
- ж) зменшення імпортозалежності вітчизняних виробництв;
- з) покращання соціальної захищеності населення;
- і) інтенсифікація зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств;
- к) підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках;
- л) посилення адміністративного контролю над здійсненням міжнародних фінансових розрахунків за зовнішніми зобов'язаннями;
- м) переважання економічних методів регулювання зовнішньоекономічних відносин України з країнами-лідерами світового господарства.

4. Словник термінів та понять

Абсолютні переваги - характеристика виробничої та збутової діяльності, за якої певна країна (виробнича структура) здійснює ефективніше виробництво (має нижчі виробничі, часові витрати, володіє більш прогресивними технологіями та доступом до дешевих факторів виробництва, матеріалів) та може контролювати ринок, установлюючи найнижчі ціни. Абсолютні переваги пов'язані з наявністю в певній країні сприятливіших природно-кліматичних умов для певних видів господарювання, покладів корисних копалин, а також із кращим географічно-стратегічним розташуванням. Причинами абсолютних переваг можуть бути і результати людської діяльності - наявність у монопольному володінні передового обладнання, високих технологій, ноу-хау, інших об'єктів інтелектуальної власності, які здешевлюють та роблять ефективнішим виробництво.

Автаркія - економічне самозабезпечення, самодостатність; стосовно національного господарства означає замкненість, ізоляцію від процесів міжнародної кооперації та поділу праці.

Відносні переваги - характеристика виробничої та збутової діяльності, за якої одна країна користується порівняно сприятливішим співвідношенням витрат у процесі виготовлення певного товару у зіставленні з іншими країнами. Так, за наявності структурної різниці у системах витратних показників різних макроекономічних комплексів можливе одержання зиску з міжнародного обміну. Інакше кажучи, підстави для взаємовигідної міжнародної торгівлі виникають тоді, коли в різних країнах мають місце відносно (не обов'язково абсолютно) менші витрати під час виробництва різних товарів.

Економічна взаємозалежність - ситуація, за якої країни здатні забезпечувати найвищі темпи розвитку, а також здійснювати ефективне товарне та фінансове балансування на макрорівні в умовах національної спеціалізації та кооперування виробництва, достатньо ліберального режиму руху капіталів, інших форм міжнародної економічної взаємодії. Виникають такі нові реалії міжнародного життя, за яких посилення інтеграційних процесів та, відповідно, економічної взаємозалежності (наприклад, на регіональному рівні), є гарантом національної безпеки та можливості проведення незалежної зовнішньої політики.

Економічна модель - системне узагальнення реальності, квінтесенція значущих соціально-економічних відносин, що дає змогу усвідомити характер відтворювальних процесів, сутність і особливості окремих їх аспектів, провести градацію їх чинників та, насамкінець, визначитися із суто регулятивними завданнями та інструментами. Е.м. - така абстрактна конструкція, яка відображає істотні внутрішні системні зв'язки реальних прототипів - господарських процесів та механізмів, що були «очищеними» від зв'язків неістотних, нетипових. Моделювання міжнародної економічної діяльності використовує як вербальний, логічний, так і графіко-математичний інструментарій.

Міжнародна кооперація (у вузькому розумінні, згідно з Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність») - взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, за якої здійснюється

спільне розроблення або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві проміжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується у комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях (функціях) науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності.

Міжнародна спеціалізація - форма участі країни в системі міжнародної кооперації та міжнародного поділу праці, яка передбачає концентрацію зусиль даної країни, її господарських суб'єктів на виробництві певних товарів і послуг. Сприяє максимізації виробництва за рахунок ефекту масштабу та експлуатації природних, факторних переваг.

Міжнародний кредит - надання грошово-матеріальних ресурсів країнами-кредиторами та фінансовими організаціями країнам-боржникам у тимчасове користування на умовах повернення та сплати процентів. Виділяються приватні кредити - фірмові та банківські, а також урядові кредити, що надаються офіційними кредитними установами держав.

Модель міжнародної економічної діяльності - теоретичне узагальнення, яке поєднує різні форми міжнародного бізнесу та національного регулювання співробітництва відповідно до певних принципів та уявлень про ефективність такого синтезу підприємницької активності, інститутів та інструментів кон'юктуроутворення тощо як єдиної системної цілісності.

Національний режим - режим економічних відносин між державами, за якого певна держава надає іноземним фізичним і юридичним особам не менш сприятливий режим економічної діяльності, ніж такий режим, який нею встановлено для своїх юридичних і фізичних осіб.

Поступальність інтеграції - поступовий перехід від простіших до складніших інтеграційних форм, що може стати фактором їх життєздатності та незворотності.

Режим міжнародної економічної діяльності - комплекс міжнародних угод, законодавчих, нормативних положень, які

визначають характер взаємодії національних економічних суб'єктів із зарубіжними.

Реінтеграція - відновлення торговельно-коопераційних моделей, яке передбачає застосування принципово відмінних від використовуваних раніше принципів економічної політики та інструментів регулювання.

Спеціальний режим (згідно з Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність») - режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон, а також до територій митних союзів, до яких входить Україна, і в разі встановлення будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами з участю України. На практиці це означає можливість використання таких пільг та преференцій у співробітництві з іншими країнами, які не підпадатимуть під дію РНС.

Субрегіон - територія, до якої належать країни або адміністративно-територіальні одиниці, що об'єднуються або згідно з критеріями поділу більш широких, регіональних систем, або за принципом об'єднання географічно близьких та культурно, економічно споріднених територій.

Саміт - міжнародно-політична зустріч на вищому рівні (голів держав та урядів).

Трансакційні витрати - витрати, пов'язані з проведенням ділових операцій. У міжнародній економічній діяльності трансакційними називають витрати, пов'язані з проведенням та обслуговуванням експортно-імпортних операцій; у данному випадку йдеться фактично про технічні витрати як комерційних структур, так і національних господарських систем у цілому (утримання апарату, оформлення документації, митних, юридичних процедур та ін.).

Європейський економічний простір - територія країн - членів ЄС, особливості соціально-економічного життя яких визначаються умовами та станом інтеграційного процесу, поступальним скасуванням взаємних обмежень у торгівлі, створенням митного союзу, економічного союзу, запровадженням спільної валюти, створенням спільних інститутів економічного регулювання.

Фактор виробництва - базові компоненти процесу відтворення, які використовуються в процесі виробництва. До них відносять працю, землю в комплексі усіх природних ресурсів і капітал. Нерівномірність розміщення Ф.в. є передумовою міжнародної торгівлі, інших форм міжнародної економічної діяльності.

5.Рекомендована література

Основна

1. Гіл Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес. К. : Основи, 2001. 856 с.
2. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ. / Кер. авт. кол. і наук. ред. Циганкова Т. М. К. : КНЕУ, 2003. 660с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник / За ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С. К. : Освіта України, 2012. 300 с.
4. ИНКОТЕРМС 2010 г. Правила ИСС з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі. Асоціація «ЗЕД», 2011. 268 с.
5. Исаченко Т. М. Обновленная торговая политика ЕС – инструмент реализации политики экономического роста [Электронный ресурс] / URL: : www.mgimo.ru/news/experts/document181148.phtml (дата звернення: 07.07.2019).
6. Исаченко Т. М. Торговая политика Европейского Союза. М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. 395 с.
7. Козак Ю. Г., Логвінова Н. С., Батанова Т. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: сучасні особливості функціонування та аналізу розвитку. Одеса : Одеський національний економічний університет, 2012. 182 с.

Додаткова

1. Кругман П. Р., Обстфельд М. Международная экономика. Учебник. СПб : Питер, 2004. 831 с.
2. Майер Дж., Олесневич Д. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Пер. з англ. К. : Либідь, 2002. 703 с.

3. Международная экономика: в вопросах и ответах : учебник / Под ред. Козака Ю. Г. К. : ЦУЛ, 2013. 240 с.
4. Международная экономика. В 2-х томах. Т.1 Международная микроэкономика: учебное пособие / под ред. Козака Ю. Г. К. : ЦУЛ, 2013.
5. Международные экономические отношения: теория и политика : учебное пособие / Под редакцией Козака Ю. Г. К. : ЦУЛ, 2013. 360 с.
6. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / За ред. Ю. Г.Козака, Н. С.Логвінової, О. В. Мирошниченка. К. : ЦУЛ. 2009. 668 с.
7. Міжнародна торгівля : підручник. / За ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С., Барановської М. І. К. : ЦУЛ, 2011. 512 с.
8. Міжнародна економіка : навч. посібник. Видання 2-ге перероб. та доп. / За ред. Ю. Г.Козака, Н. С. Логвінової, В. М. Осипова. К. : ЦУЛ, 2008. 1118 с.
9. Міжнародне оподаткування: навч. посібник. / За ред. Козака Ю. Г. К. : ЦНЛ, 2005.
10. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / За ред. Козака Ю. Г. К. : ЦУЛ, 2012.
11. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування : навч. посіб. / за ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С. К. : ЦУЛ, 2010. 648 с.
12. Пуригіна О. Г. Міжнародні економічні конфлікти : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 280 с.
15. Система світової торгівлі : практичний посібник. К. : “К.І.С.”, 2002. 348 с.
17. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В., Міжнародна торгівля : навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2001. 487 с.
18. An Introduction to International Economic Relations . Edited by Yuriy Kozak, Temur Shengelia, Tbilisi : Publishing House „Universal“ , 2014. 224 p.

6. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 07.07.2019).

2. Міністерство закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua> (дата звернення 07.07.2019).
3. Евразийское экономическое сообщество (ЕврАзЭС). URL: <http://www.evrazes.com/customunion/about> (дата звернення 07.07.2019).
4. Организация Объединенных Наций (ООН). URL: <http://www.un.org/ru/> (дата звернення 07.07.2019).
5. Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC). URL: <http://www.apec.org/> (дата звернення 07.07.2019).
6. Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). URL: <http://www.asean.org/> (дата звернення 07.07.2019).
7. Economic Cooperation and Development (OECD). URL: <http://www.oecd.org/> (дата звернення 07.07.2019).
8. European Central Bank (ECB). URL: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html> (дата звернення 07.07.2019).
9. North American Free Trade Agreement (NAFTA). URL: <http://www.naftanow.org/> (дата звернення 07.07.2019).
10. Organization of Black Sea Economic Cooperation (BSEC). URL: <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx> (дата звернення 07.07.2019).
11. Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). URL: http://www.opec.org/opec_web/en/ (дата звернення 25.01.2019).
12. The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). URL: <http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx> (дата звернення 07.07.2019).
13. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). URL: <http://www.unido.org/> (дата звернення 07.07.2019).
14. World Bank Group - Data & Research. URL: <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/0,,menuPK:476823~pagePK:64165236~piPK:64165141~theSitePK:469372,00.html> (дата звернення 07.07.2019).
15. World Trade Organization. URL: <http://www.wto.org/> (дата звернення 07.07.2019).